

Biodegvielas un biomasas ilgtspējas kritēriji

Publicēts: 28.02.2023.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2018.gada 11.decembra [direktīvas \(ES\) 2018/2001](#) 29.panta 1.punkts noteic, ka no biodegvielām, bioloģiskajiem šķidrājām kurināmajiem un biomasas kurināmajiem/degvielām iegūtai enerģijai ir jāatbilst ilgtspējas un siltumnīcefekta gāzu emisiju ietaupījuma kritērijiem, lai:

to varētu ieskaitīt dalībvalstu atjaunīgās enerģijas īpatsvarā;

degvielas piegādātāji to varētu ņemt vērā tiem noteiktā pienākuma izpildē;

tai varētu piešķirt finansiālu atbalstu par biodegvielu, bioloģisko šķidro kurināmo un biomasas kurināmo/degvielu patēriņu.

Komisijas 2018.gada 19.decembra īstenošanas [regulas \(ES\) 2018/2066](#) 38.pantā ir noteikts, ka biomasas CO2 emisijas faktors ir "0" tikai, ja izmantotais kurināmais atbilst [direktīvā \(ES\) 2018/2001](#) noteiktajiem ilgtspējas un siltumnīcefekta gāzu emisiju ietaupījumu kritērijiem.

[Direktīvā \(ES\) 2018/2001](#) noteiktie ilgtspējas un siltumnīcefekta gāzu emisiju ietaupījumu kritēriji, kā arī kārtībā un nosacījumi, kā pamatot un apliecināt atbilstību minētajiem kritērijiem ir izteikti Ministru kabineta 2022.gada 2.novembra [noteikumos Nr. 686](#).

Noteikumu 33.punktā ir noteikts, ka atbilstība ilgtspējas un siltumnīcefekta gāzu emisiju kritērijiem ir apliecināma un pamatojama:

Eiropas Komisijas apstiprinātās brīvprātīgās shēmas ietvaros

Eiropas Komisijas apstiprinātās Eiropas Savienības dalībvalsts izveidotās nacionālās shēmas ietvaros

Komersanta izstrādātās shēmas ietvaros.

Eiropas Komisijas apstiprinātā brīvprātīgā shēma vai nacionālā shēma

Brīvprātīgās shēmas un nacionālās shēmas darbības nosacījumus noteic [direktīvas \(ES\) 2018/2001](#) 30.pants, kā arī Komisijas 2022.gada 14.jūnija īstenošanas [regula \(ES\) 2022/996](#). Apstiprināto brīvprātīgo shēmu un nacionālo shēmu saraksts ir pieejams [Eiropas Komisijas tīmekļa vietnē](#).

Lai varētu sertificēties brīvprātīgās shēmas ietvaros komersantam ir jāsaņemas ar kādu no minētajām brīvprātīgajām shēmām. Šobrīd ir apstiprināta viena – Austrijas, nacionālā shēma attiecībā uz biodegvielu un bioloģisko šķidro kurināmo.

Komersanta shēma

Komersanta shēmas darbības nosacījumus un procedūras jānoteic dalībvalstij, ievērojot [direktīvas \(ES\) 2018/2001](#) 30.panta 3.punktu. Komersantu shēmas darbības nosacījumus noteic [Noteikumi Nr.251](#). ☒Komersantu shēmas darbības nosacījumi ir izstrādāti, balstoties uz [konceptu](#) "Komersanta shēmas darbības nosacījumi un shēmas ietvaros izpildāmās procedūras atbilstības kritērijiem apliecināšanai".

Vadlīnijas neatkarīgā audita veikšanai

[Vadlīnijas komersantu shēmas piemērošanai](#)

[Vadlīnijas neatkarīgam auditam komersantu shēmas ietvaros](#)

☒ Biežāk uzdotie jautājumi par komersanta shēmu ☒

☒ Vai jaudas robežsliekšņa noteikšanai ņem vērā tikai biomasas iekārtas vai visas komersanta iekārtas (arī tās, kurās netiek izmantota biomasas)? [↗](#)

Noteikumi attiecas uz siltumenerģijas un/vai elektroenerģijas ražotājiem, kuru iekārtu kopējā nominālā ievadītā siltuma jauda 20 megavati, ņemot vērā visas stacionārās sadedzināšanas iekārtas, kas atrodas vienotā teritorijā un kurās tehniski saistītā darbībā tiek ražota enerģija.

Termins "iekārta" ietver visas ražošanas procesā izmantotās apstrādes iekārtas. Turklāt "to nevajadzētu saprast kā tādu, kas ietver ražošanas iekārtas, kuras varētu būt tieši pievienotas ražošanas ķēdei tikai tādēļ, lai pretendētu uz kādu atbrīvojumu vai pienākumu".

Tādējādi jaudas robežsliekšņa noteikšanā ir jāņem vērā visas komersanta sadedzināšanas iekārtas, kas atrodas vienā vietā un kuras tiek izmantotas vienam ražošanas procesam, piemēram, ja centralizētās siltumapgādes operatoram vienā iekārtā darbojas vairākas sadedzināšanas iekārtas (tehnoloģijas).

☒ Vai šie nosacījumi ir jāievēro, ja kopējā jauda ir mazāka nekā 20MW? [↗](#)

Pienākums nodrošināt atbilstību ilgspējas un emisiju ietaupījumu kritērijiem un to atbilstoši pamatot attiecas uz:

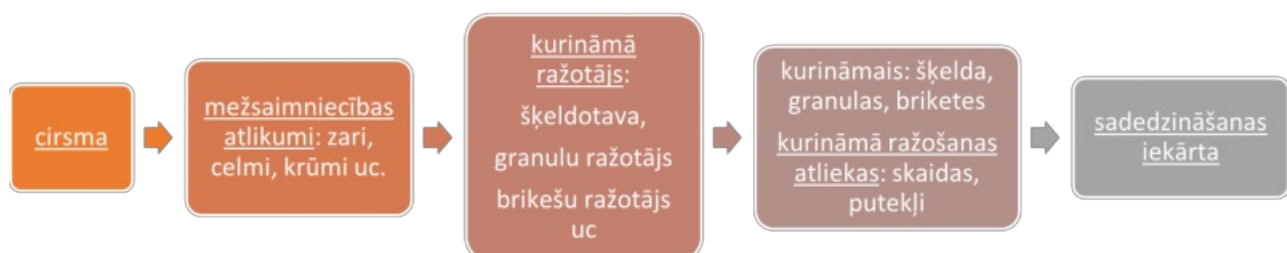
uz komersantiem, kas siltumenerģijas vai elektroenerģijas ražošanai izmanto cieto biomasas kurināmo iekārtās ar kopējo nominālo ievadīto siltuma jaudu >20 MW ([Direktīvas 2018/2001](#) 29.panta 1.punkta 4.rindkopa)

komersantiem, kas siltumenerģijas vai elektroenerģijas ražošanai izmanto cieto biomasas kurināmā iekārtās, kurai emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas ietvaros ir izsniegta siltumnīcefekta gāzu emisiju atļauja ([Regulas 2018/2066](#) 35.panta 5. un 6.punkts).

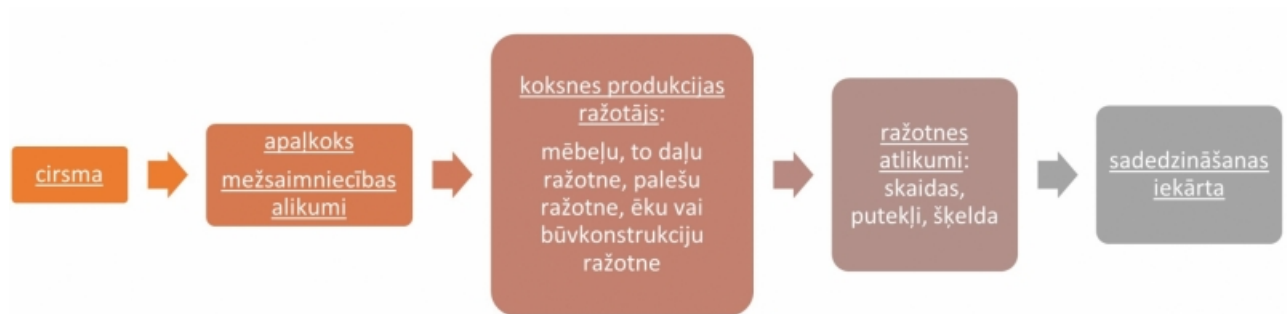
☒ Vai uz ražošanas atlikumiem arī attiecas pienākums atbilstības nodrošināšanai? [↗](#)

Ja biomasas kurināmais sadedzināšanas iekārtai netiek piegādāts kā tiešā veidā saražots biomasas kurināmais, bet tiek piegādāts kā ražošanas atlikumi, tad šāda kurināmā izejvielas ir uzskatāmas nevis par mežsaimniecības atlikumiem, bet par saistīto nozaru atlikumiem.

Mežsaimniecības nozares atlikumi

Ražošanas (saistīto nozaru atlikumi)

Uz atlikumiem attiecas Noteikumu 6.punkts, t.i. uz šādiem atlikumiem ilgtspējas kritēriji nav attiecināmi, bet uz tiem ir attiecināmi tikai emisiju ietaupījumu kritēriji, ja šajā sadedzināšanas iekārtā siltumenerģiju ir sākus ražot pēc 2022.gada 2.novembra.

Attiecībā uz šo ir pieejams Eiropas Komisijas skaidrojums:

3. Question: Do biomass fuels produced from sawdust have to fulfill sustainability criteria in Article 29(6) and 29(7), but still have to fulfill the GHG-criteria in Article 29(10)? Answer: Article 2(43) defines 'residue' as a 'substance that is not the end product(s) that a production process directly seeks to produce; it is not a primary aim of the production process and the process has not been deliberately modified to produce it'. Therefore, residues from the processing of forest or agriculture biomass does not need to show compliance with the EU sustainability criteria, but they need to fulfill the GHG saving criteria. The rationale for this is that processing residues are not the primary driver for harvesting activities and therefore are not directly associated to the risk of unintended environmental impacts. However, their production and use should lead to GHG emission savings compared to fossil fuels."

Vienlaikus, komersantam ir nepieciešams pamatojošs dokuments, ka izmantotais kurināmais tiešām ir ražošanas atlikumi, kā arī varētu būt nepieciešams pamatojums par šādu ražošanas atlikumu izcelsmes valsti. Šādā gadījumā kurināmā izmantotājam būtu jāprasa ražošanas atlikumu piegādātājam pamatojošos dokumentus (aplīdzinājumu), ka tiek piegādāti tieši ražošanas atlikumi un būtu jāprasa izcelsmes informācija.

Tāpat komersantam ir jābūt procedūrai, kā šādas kurināmā izejvielas tiek identificētas, tās attiecīgi saskaņā ar minēto procedūru ir jāuzskaita, un par šādām izejvielām ir jābūt kādai apliecinošai informācijai, ka šie tiešām ir ražošanas atlikumi, piemēram, koksnes produkcijas ražotāja apliecējums, ka katlu mājai tiek piegādāti tieši ražošanas atlikumi un ka koksnes produkcijas ražotāja pamatdarbībā ir, piemēram, mēbeļu ražotne.

Noteikumos Nr. 686 ir noteikts, ka atbilstības apliecināšana ir jānodrošina, izmantojot:

- Eiropas Komisijas apstiprinātās brīvprātīgās shēmas;
- nacionālās shēmas (attiecībā uz meža biomasu tādas nav apstiprinātas);
- komersantu shēmas.

Darbības, kas veicamas, lai sertificētos brīvprātīgo shēmu un nacionālo shēmu ietvaros, noteic Direktīvas 2018/2001 30.pants un Regula 2022/996. Lai sertificētos brīvprātīgo shēmu ietvaros, sadedzināšanas iekārtu operatoram vai kurināmā piegādātājam ir jāpiesakās, kādā no brīvprātīgajām shēmām.

Saskaņā ar Noteikumiem komersants var izmantot komersanta shēmu, bet tikai attiecībā uz tādu cieto biomasas kurināmo, kura izejvielas ir audzētas (augušanas) un iegūtas Latvijā. Lai komersants varētu piemērot komersanta shēmu atbilstības apliecināšanai, komersantam ir nepieciešams pierādīt, ka izmantotais biomasas kurināmais ir no Latvijā audzētām (augušām) un iegūtām meža biomasas izejvielām, jo tikai uz šādām izejvielām komersanta shēma ir attiecināma.

Komersantu shēmas ietvaros atbilstība ilgtspējas kritērijiem tiek nodrošināta ar Ministru kabineta rīkojumu, kas Ministru kabinetā tiek apstiprināts līdz konkrētā gada 20.decembrim un ir izmantojams, lai pamatotu atbilstību par to pašu kalendāro gadu. Piemēram 2023.gada 20.decembrī tiek apstiprināts Ministru kabineta rīkojums par atbilstību 2023.gadā. Ministru kabineta rīkojums būs pieejams www.likumi.lv, un par Ministru kabineta rīkojuma projekta virzību apstiprināšanai varēs uzzināt tiesību aktu portālā <https://tapportals.mk.gov.lv/>.

Komersantam nav nepieciešams nodrošināt šī izvērtējuma pieejamību savā lietvedībā.

Komersantu shēmas ietvaros atbilstība emisiju ietaupījumu kritērijiem ir jānodrošina tiem komersantiem, kuru cietās biomasas kurināmā iekārtās siltumenerģija ir sāka ražot pēc Noteikumu spēkā stāšanās, t.i. pēc 2022.gada 2.novembra.

Komersantam ir nepieciešams izstrādāt procedūru, kā tiek aprēķinātas emisijas un kā tiek noteikta atbilstība emisiju kritērijiem. Komersantam aprēķinam ir jāizmanto savs aprēķinu rīks vai izstrādātais rīks, kas tiks nodrošināts [Energoresursu informācijas sistēmā](#). Atbilstības apliecināšanu komersants veic, pašapliecinot izdruku no aprēķina rīka vai pašapliecinot paša aprēķinu. Aprēķinā iekļautos lielumus komersantam ir jāspēj pamatot un pierādīt.

Komersants atbilstību tam, ka kurināmā piegādes procesā tiek ievērotas visas procedūras un kurināmais tiek atbilstoši uzskaitīts, var pierādīt, izmantojot šādus dokumentus:

- ar kurināmā piegādātāja sertifikātu, kas tam ir izsniegts brīvprātīgās shēmas ietvaros (brīvprātīgā shēma ir sertificējusi kurināmā piegādātāju);
- ar kurināmā piegādātāja piegādes ķēdes sertifikātu, kas tam ir izsniegts meža sertifikācijas shēmas ietvaros;
- ar neatkarīgā auditora pārbaudes ziņojumu, ja kurināmā piegādātājam nav iepriekšminētie sertifikāti;
- ar kurināmā piegādātāja apliecinājumu, ka kurināmais piegādāts uzreiz no izejvielas ieguves vietas.

Lai šo varētu pierādīt, komersantam atsevišķi jāuzskaita un jāidentificē dažādu kurināmā piegādātāju piegādātais kurināmā apjoms, piemēram, katram piegādātājam piešķirot savu identifikācijas numuru (šim jābūt iekļautam izstrādātajās procedūrās un komersantam ir jādarbojas saskaņā ar minētajām procedūrām).

☒ Vai komersanta shēma ir piemērojama visos gadījumos?

Ja sadedzināšanas iekārtā tiek izmantots tāds cietais biomasas kurināmais, kas ir iegādāts Noteikumu 5.pielikumā minētajā biomasas biržā, tad šāds kurināmais ir atzīstams par atbilstošu Noteikumos noteiktajiem kritērijiem. Vienlaikus komersants šāds kurināmais ir attiecīgi jāuzskaita un jāidentificē.

Tāpat, ja sadedzināšanas iekārtai, biomasas kurināmais tiek piegādāts uzreiz no izejvielu iegādes vietas un piegādes ķēdē nav iesaistīta kurināmā ražotne, sajaukšanas vieta, noliktava u.c., tad uz šādu kurināmo netiek attiecināta prasība nodrošināt kurināmā piegādātāja sertifikātu vai nodrošināt neatkarīgu auditu. Vienlaikus komersants šāds kurināmais ir attiecīgi jāuzskaita un jāidentificē, kā arī no šāda kurināmā piegādātāja jāsaņem informācija par kurināmā izejvielu ieguves vietu un apliecinājumu, ka kurināmais tiek piegādāts uzreiz no izejvielu ieguves vietas.

Komersantu shēmas ietvaros komersantam pašā izmantotajam biomasas kurināmajam:

ir jābūt izstrādātām piegādes ķēdes izsekojamības un masas bilances piemērošanas procedūrām, lai varētu apliecināt biomasas izcelsmi;

ir jābūt ieviestām un jāizmanto masas bilances sistēma – lai nodalītu dažādas izcelsmes un dažādu rādītāju kurināmo;

ir jāizstrādā un jāīsteno cietā biomasas kurināmā partiju identificēšanas un uzskaites procedūras, lai varētu identificēt, uz kuru kurināmā partiju, kādi nosacījumi attiecināmi.

Komersantam ir jābūt izstrādātām šādām procedūrām un ir jādarbojas saskaņā ar tām:

1) procedūra, kā komersants identificē kurināmo no dažādiem kurināmā piegādātājiem:

kurināmais no kurināmā piegādātāja, kas ir sertificēts brīvprātīgās shēmas ietvaros;

kurināmais no kurināmā piegādātāja, kas ir sertificēts meža sertifikācijas shēmas ietvaros;

kurināmais no kurināmā piegādātāja, kas nav sertificēts;

kurināmas, kas tiek piegādāts uzreiz no izejvielu ieguves vietās; e. biomasas biržā iegādātais kurināmais.

2) procedūra, kā komersants identificē kurināmo no dažādām izcelsmes valstīm:

kurināmais no izejvielām, kas ir audzētas (augušas) un iegūtas Latvijā;

kurināmais no izejvielām, kas ir audzētas (augušas) un iegūtas citā valstī (Eiropas Savienības, Eiropas Ekonomiskās zonas vai trešajā valstī).

3) procedūra, kā komersants identificē un pārbauda kurināmā izcelsmi:

piegādātā kurināmā pavadzīme;

kurināmā piegādātāja apliecinājums par izcelsmi (iegādes līgums, kurā ir iekļauta informācija par biomasas izcelsmes / atrašanās vietu);

ja tiek piegādāts kurināmais uzreiz no izejvielu ieguves vietās:

☒ciršanas apliecinājums, kurā ir uzrādīta cirsmas atrašanās vieta,

☒piegādātā kurināmā pavadzīme,

☒kurināmā piegādātāja apliecinājums par izcelsmi (iegādes līgums, kurā ir iekļauta informācija par biomasas izcelsmes / atrašanās vietu).

4) procedūra, kā komersants aprēķina un apliecina atbilstību emisiju ietaupījumu kritērijiem.